

Vadības iesaiste sagatavojot Gada pārskatu par 2020. gadu - Pandēmijas Gada pārskats Ieva Aizsila

Latvijas Universitāte, lektore
Grant Thornton Baltic Audit SIA,
Revīzijas nodaļas vadītāja

Gada pārskatu par 2020. gadu - Pandēmijas Gada pārskats – aktualitātes

- Šobrīd, gatavojot noslēguma darbības finanšu uzskaitē, lai izstrādātu jau pirmās versijas finanšu pārskatam par 2020.gadu ir aktuāli pārdomāt tās jomas, kas būtiski ir ietekmētas vērtējot šo finanšu gadu
- COVID-19 pandēmijai jau šobrīd ir radījusi plašu nenoteiktību neskaitāmās jomās, tai skaitā arī finanšu pārskata sagatavošanā
- COVID-19 ietekme ir radījusi nozīmīgu nepieciešamību pārskatīt metodes kādas eksistē, lai novērtētu būtisku finanšu uzskaites rādītāju grupu, piemēram, aktīvu vērtības izmaiņa, grāmatvedības aplēses, debitoru parādu atgūstamība, aizdevumu kovenantes, u.c.
- Apsvērumus par konkrētas informācijas atspoguļošanu finanšu pārskatos, ņemot vērā COVID-19 turpmāko ietekmi
- Lielai daļai uzņēmumu kalendārais gads sakrīt arī ar gada pārskata perioda beigām, tāpēc šobrīd ir vairāki aktuāli jautājumi ne tikai uzņēmumu īpašniekiem, bet arī vadītājiem, kreditoriem, valsts institūcijām un konkurentiem par Covid-19 pandēmiju un tās ietekmi uz saimniecisko darbību.

Kas ir darbības turpināšanas princips?

- **Darbības turpināšanas princips** nozīmē, ka uzņēmuma vadība sagatavo un ietver finanšu pārskata pielikumā novērtējumu par uzņēmuma spēju turpināt darbību.
- “Darbības turpināšanas princips” tiek jaukts ar uzņēmuma maksāspēju.
- Praksē uzņēmums turpina saimniecisko darbību, ja tiek uzskatīts, ka tas spēs samaksāt parākus. Tāpat ir **jāatklāj informācija par nenoteiktību attiecībā uz spēju turpināt darbību un veiktajām darbībām**, lai to kontrolētu un samazinātu līdz pieņemam riska līmenim
- Termins “darbības turpināšanas princips” ir skats nākotnē – 12 mēneši no finanšu pārskata beigām (bilances datuma) normatīvo aktu regulējums.
- Ja, gada pārskats tiek revidēts, zvērinātam revidentam ir jānodrošina, ka uzņēmuma vadība ir aptvērusi ne mazāk kā 12 mēnešu periodu no finanšu pārskatu apstiprināšanas dienas (datums, kad finanšu pārskats tiek apstiprināts). Līdz ar to periods ir garāks, jo tiek izdots neatkarīga revidenta atzinums.

Pašreizējos apstākļos informācijas atklāšana iegūst arvien lielāku nozīmi. Lietotāji sagaida lielāku pārredzamību, atklājot informāciju par COVID-19 pandēmijas materiālajām sekām. Svarīga informācija ir: skaidrojums par finanšu tirgus nepastāvību, finansējuma pasliktināšanās vai likviditātes problēmas, valsts atbalsts (piemēram, valsts dotācijas) un pārmaiņas, kas radušās, dēļ dažādiem ierobežojumiem, piemēram, ražošanas samazināšanās un pārstrukturēšanas rezultātā rādītā ietekme, u.c.

Notikumi pēc bilances datuma

- Darbības turpināšanas principa novērtēšanā būtiska loma ir notikumiem pēc pārskata perioda beigām jeb pēc bilances datumu.
- Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums 1. panta 16. punktā noteikts, ka:

notikums pēc bilances datuma — labvēlīgs notikums (piemēram, radusies vai paredzama peļņa, aktīvu vērtības pieaugums vai saistību summas samazinājums) vai nelabvēlīgs notikums (piemēram, radušās vai paredzamas izmaksas vai zaudējumi, aktīvu vērtības samazinājums vai saistību summas palielināšanās) laikposmā starp bilances datumu un gada pārskata parakstīšanas dienu.

- Uzņēmuma vadībai ir jānovērtē, kādu informāciju sniegt gada pārskatā, ja pastāv nenoteiktība par darbības turpināšanas principa apdraudējumu.
- Lai novērtētu, vai ar darbības turpināšanu saistītā informācija, ir pietiekama, it īpaši, ja novērtējums ietver būtisku spriedumu vai būtiskas neskaidrības, uzņēmumam ir jābūt dokumentācijai, kas to pamato, un pierādījumiem, uz kuru pamata šie novērtējumi un spriedumi veikti.

Prasības vadības ziņojumam Latvijā

Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likums 55.pants. Vadības ziņojuma saturs

(1) **Vadības ziņojumā sniedz skaidru informāciju par sabiedrības attīstību, darbības finansiālajiem rezultātiem un finansiālo stāvokli, kā arī informāciju par būtiskiem riskiem un neskaidriem apstākļiem, ar kuriem sabiedrība saskaras.** Šo informāciju pamato ar vispusīgu un visaptverošu sabiedrības attīstības, darbības finansiālo rezultātu un finansiālā stāvokļa analīzi atbilstoši attiecīgās sabiedrības darbības apjomam un sarežģītībai.

(2) Ciktāl tas ir nepieciešams, lai izprastu sabiedrības attīstību, darbības finansiālos rezultātus vai finansiālo stāvokli, šā panta pirmajā daļā minētajā analīzē iekļauj:

1) finansiālo rezultātu rādītājus;

2) ciktāl tie ir būtiski, arī galvenos sabiedrību un attiecīgo nozari raksturojošos nefinanšu rādītājus, kā arī informāciju par vides aizsardzības prasību ietekmi un informāciju par darbiniekiem vai citu informāciju;

3) attiecīgā gadījumā — atsauces uz finanšu pārskatā norādītajām summām un papildu skaidrojumus par tām.

(3) Vadības ziņojumā sniedz ziņas arī par:

1) **turpmāko sabiedrības attīstību;**

2) pasākumiem pētniecības un attīstības jomā;

...

5) a) finanšu riska vadības mērķi un politiku, pieņemtā riska vadības politiku attiecībā uz katru nozīmīgu prognozēto nākotnes darījumu veidu, kuram tiek piemērota riska ierobežošanas uzskaitē,

b) **sabiedrības pakļautību tirgus riskam, kredītriskam, likviditātes riskam un naudas plūsmas riskam.**

Finanšu pārskatos ir nepieciešams papildus sniegt skaidrojumu, ja informāciju ir būtiska

- 2020. gadā papildinātie Starptautiskie grāmatvedības standarti SGS 1 par “Finanšu pārskatu sniegšanu” un SGS 8 par “Grāmatvedības politikas maiņa, aplēšu maiņa un kļūdu labojumi” ir harmonizējuši būtiskuma definīciju un snieguši par to arī papildus skaidrojumus papildinātajos SGS.
- Ne par velti šādas korekcijas ir veiktas, jo arī Latvijas normatīvie akti liek atklāt un papildus skaidrot finanšu pārskatos būtisku informāciju.
- SGS 1 norāda, ka *“Informācija ir būtiska, ja tās nesniegšana, nepatiesa sniegšana vai sagrozīšana pamatoti var ietekmēt vispārējā mērķa finanšu pārskatu pamata lietotāju pieņemtus lēmumus, kuri tiek izdarīti lietojot šos finanšu pārskatus, kas sniedz finanšu informāciju par konkrētu ziņošanas subjektu”*.

Vadībai ir jāspēj pamatoti novērtēt uzņēmējdarbības traucējumu pakāpi nākotnē

- Jānovērtē ne tikai uzņēmuma spēju turpināt darbību, bet arī vērtē vai uzņēmumam ir pieejams pietiekams finansējums, pamatojoties uz naudas plūsmas prognozēm, kas ietver attiecīgus pieņēmumus
- Rīks, kas palīdz – budžeta plānošana un sastādīšana uzņēmumam
- Plānotais finanšu budžets ir būtisks pamatojums korektu grāmatvedības aplēšu izvērtēšanai
- **Budžets iekļauj ne tikai izmaiņas finanšu resursos, ekonomiskajā situācijā, attīstības perspektīvā, iespējās pieteikties un saņemt valsts dotācijas šobrīd vai nākotnē.**
- Aktuāli izstrādāt vairākas versijas budžetam, kur uzņēmuma vadība aptver ne tikai ieņēmumus no pamatdarbības, bet arī iespēju piesaistīt atbalsta finansējumus. Kādi ir pieejamie līdzekļi ne tikai īstermiņa jeb 12 mēnešu finansēšanai, bet arī ilgtermiņam. Iepriekšējo periodu cerības vairs nevar būt spēkā, līdz ar to grāmatvedības aplēšu novērtējums, īpaši vērtējot aktīvus un saistības ir jāvērtē ne tikai ilgtermiņa, bet arī īstermiņā.
- **Izaicinājums esošajā situācijā, kad piegādēs ir traucējumi un nestabilitāte finanšu tirgos var radīt papildus izaicinājumus tādu aktīvu kā krājumi, finanšu instrumenti, ieguldījumi un pamatlīdzekļi novērtēšanā pēc to neto pārdošanas vai patiesās vērtības.**

Nenoteiktību novērtējums – galvenie secinājumi

- Galvenā darbības turpināšanas principa novērtēšanas sastāvdaļa ir skaidrs un rūpīgs būtisko nenoteiktību, kuras pastāv finanšu pārskatu apstiprināšanas dienā, novērtējums.
- Noderīgi būtu atklāt informāciju par darbības turpināšanu – informāciju par notikumiem un apstākļiem –, kas rada šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darbību, pat ja uzņēmums ir secinājis, ka darbības turpināšanas princips joprojām ir piemērojams.
- Nevienu nepārsteidz, ka 2020. gads ir sarežģīts un prasīs papildu laiku "pandēmijas finanšu pārskata" izstrādei, izvērtējot, kāda informācija ir atklājama par darbības turpināšanu, par notikumiem pēc bilances datuma, aktīvu vērtības samazināšanu, ieņēmumu atzīšanu, inventarizācijas veikšanu, nomas izmaiņām, valsts dotācijām jeb atbalstu pamatdarbībai, nodokļiem un citiem jautājumiem, kas nozīmīgi konkrētai nozarei, sagatavojot finanšu pārskatu.
- Aktīvi jāseko līdzi nozares jaunumiem, situācijas tālākai attīstībai un pandēmijas ietekmei uz saimnieciskās darbības procesiem un riskiem.

Avoti

- https://www.ifac.org/system/files/publications/files/ISA-540-Illustrative-Examples-1-and-2-Simple-and-Complex_Final.pdf (skatīts 21.01.2021)
- <https://www.iaasb.org/publications/isa-540-revised-implementation-illustrative-examples-auditing-simple-and-complex-accounting> (skatīts 21.01.2021)
- <https://www.iaasb.org/publications/auditor-reporting-current-evolving-environment-due-covid-19> (skatīts 21.01.2021)
- <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Staff-Alert-Auditor-Reporting-Final.pdf> (skatīts 21.01.2021)
- VID metodiskais materiāls // “Par dažādu izmaiņu un iepriekšējo periodu kļūdu atspoguļošanu grāmatvedības uzskaitē”
- <https://www.iaasb.org/publications/international-standard-auditing-isa-570-revised-going-concern-3> (skatīts 21.01.2021)
- <https://www.accaglobal.com/ca/en/student/exam-support-resources/fundamentals-exams-study-resources/f8/technical-articles/going-concern.html> (skatīts 21.01.2021)
- <https://www.icaew.com/technical/audit-and-assurance/professional-scepticism/coronavirus-considering-going-concern/coronavirus-covid19-considering-going-concern-a-guide-for-auditors> (skatīts 21.01.2021)
- <https://www.grantthornton.global/en/insights/supporting-you-to-navigate-the-impact-of-covid-19/ifrs-Going-concern-considerations/> (skatīts 21.01.2021)
- <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/Staff-Alert-Highlighting-Areas-of-Focus-in-an-Evolving-Audit.pdf> (skatīts 21.01.2021)